

ТЕСТ НА СТРУП ПРИ ДЕЦА НА ВЪЗРАСТ ОТ 8 ДО 11 ГОДИНИ*

Богдана Александрова, Евелина Богданова

The present study, designed to investigate components of attention in children, addressed the development of the Stroop effect within the age span from 8 to 12 yrs. 192 school-aged children, coming from 4 age groups were individually administered by the first Bulgarian adaptation (M. Raycheva, 1999) of the Golden version of the test (1978), together with the coding sub-test of the Wechsler Intelligence Scale for children and a reading test, corresponding to their grade level.

The results show that age groups differ significantly in their performance on each of the three parts of the test, the interference score shows a significant age difference as well that is most pronounced between ages 8 and 9. The present results do not support the existence of significant sex differences, as they were found only in some of the age groups for specific parts of the test. The analysis of performance for each age group indicated score on the word page to be less than score on the color page in ages 8 and 9 and almost the same for 10-year-olds. The pattern of the scores for the oldest group is different and more like that of adults. The colour words selected for the Bulgarian adaptation and the necessity of a new version are discussed.

Джон Ридли Струп е първият изследовател, който в 1935 г. (Stroop, 1935) обединява цветовете и думи в една задача, добре известна вече повече от половин век като Тест на Струп (Stroop Color and Word Test). Фактът, че назоваването на цвята изисква повече време от прочитането на думата, обозначаваща съответния цвят, е добре известен по това време. Още през 1886 г. Джеймс Кетел (в McLeod, 1991) го описва в своя проект за докторска дисертация. Нещо повече, той му дава обяснение, застъпено по-късно и от Струп, което оказва голямо влияние в развитието на психологическата мисъл и е актуално и днес. Кетел изказва предположението, че при четене поради многобройните повторения асоциацията между смисъла и името се *автоматизира*, докато при назоваването на цветовете е необходимо *волево (т.е. контролирано)* усилие за избиране на името.

* Съкратена версия на настоящата работа е представена като доклад на VIII конгрес на Българското дружество по физиологични науки, 20–21 юни, 2003, София.

Струп създава своя известен тест, воден от желанието да проучи взаимодействието, интерференцията, между два конфликтни процеса, която се получава при изискването да се назове цветът на мастилото, с което е изписано несъответстващо му име на цвят (известно като ефект на Струп).

Изследователите от началото на века, още преди създаването на теста, а и след това, разглеждат и сравняват развитието на двете умения — назоваване на цветовете и четене на думите, които ги обозначават, с възрастта. Голяма част от работите подкрепят получените от Лигон (Ligon, 1932) данни, че думите се изказват по-бързо в сравнение с цветовете, а обратното е вярно за деца от ранна училищна възраст, които все още не разпознават буквите достатъчно добре.

Развитието на самия ефект на Струп започва да се изучава по-късно, в началото на 60-те години на миналия век. Първото изследване е на Комали и колектив (Comalli, Warner и Werner, 1962) и обхваща един голям възрастов диапазон — от 7 до 80 г. Авторите намират най-голяма интерференция при малките деца, която намалява при възрастните и отново се покачва при старите хора. Няколко години по-късно Шилер (Schiller, 1966) внася допълнителни данни за интерференцията при децата. Той изследва деца на още по-ранна възраст и при тях установява минимална интерференция, която се увеличава и достига най-високите си стойности във 2-ри и 3-и клас (те отговарят на най-малката възраст от изследването на Comalli, Warner и Werner) и после постепенно намалява с възрастта. Тези данни се потвърждават и от други изследователи (Dash and Dash, 1982; Sladekova & Daniel, 1981; Daniel et al., 2000).

Тази на пръв поглед проста задача всъщност дава възможност за изучаване на важни аспекти на вниманието, на което в голяма степен дължи популярността си и широкото използване в клиничната практика и научните изследвания. Тя разкрива характеристиките на избирателното внимание, като дава оценка на устойчивостта на вниманието към разсейващи фактори, на способността за потискане на ирелевантна информация и придържане към изпълнението на поставената задача. Тези умения влизат в състава на т.нар. изпълнителски функции (executive functions), свързани с процесите на саморегулация, вземане на решения, генериране на планове и всякаква целенасочена дейност.

В работата ни, свързана с изследване на вниманието у деца със специфични обучителни проблеми, ние си поставихме за задача да приложим теста на Струп при здрави техни връстници, за да проследим как се променя устойчивостта към разсейващи въздействия с възрастта и да изработим нормативни данни за съответните възрастови групи. Нашата хипотеза бе, че ще се наблюдава едно постепенно нарастване на тази устойчивост във възрастта от 8 до 11 години. Като се има предвид, че досега този тест не е използван при деца в България, пред нас стоеше и задачата да проверим и оценим първия български вариант на теста, адаптиран по модификацията на Голдън и приложен само при възрастни до този момент.